

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.09.2017, sp. zn. 8 Tdo 1051/2017, ECLI:CZ:NS:2017:8.TDO.1051.2017.2

Číslo: 30/2018

Právní věta: Skutková podstata trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku není svou povahou odkazovací, ani blanketní, proto trestnost činu přímo nepodmiňuje porušením konkrétního zákona. Pokud je v popisu skutku pachatele uveden odkaz na právní předpis, jde jen o podrobnější vymezení skutkových okolností, za nichž došlo k podvodnému jednání.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.09.2017

Spisová značka: 8 Tdo 1051/2017

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podvod, Skutková podstata trestného činu

Předpisy: § 209 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného R. S. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. 6 To 176/2017, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 39 T 98/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 21. 12. 2016, sp. zn. 39 T 98/2016, byl obviněný R. S. v bodech I. a II. uznán vinným dvěma přečiny podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jichž se dopustil skutky v zásadě spočívajícími v tom, že

ad I. dne 15. 10. 2008, kdy byl z předchozího služebního místa u Policie České republiky, Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra, P.-H., převeden k Inspekci ministra vnitra pracoviště P., S. („dále jen „Inspekce“), když nedošlo ke změně služebního působiště, předložil tehdejšímu řediteli Inspekce, sídlící na adrese P., N. Š., žádost o přiznání náhrad souvisejících se vznikem a změnami služebního poměru příslušníka Policie České republiky podle § 149 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v níž vědomě, s cílem podvodně získat finanční prostředky, uvedl nesprávné údaje o svých rodinných poměrech, a to že je v důsledku převedení na nové služební místo nucen žít odloučeně od své rodiny, konkrétně

matky, ačkoliv tomu tak nebylo, neboť se svou matkou v návaznosti na uzavření manželství přestal žít v roce 1996, a fakt, že s matkou ke dni 15. 10. 2008 nežil, nesouvisel nijak s převedením na nové služební místo, neboť se již přede dnem 15. 10. 2008 přestěhoval do P., a na základě kladného rozhodnutí ředitele Inspekce ze dne 31. 10. 2008 následně předkládal vedoucím oddělení Inspekce, na nichž byl služebně zařazen, „vyúčtování náhrad souvisejících se vznikem a změnami služebního poměru příslušníka Policie České republiky“, a to ve dvaceti osmi případech, které jsou v rozsudku v bodech 1) až 28) konkrétně uvedeny s vymezením období od 12. 11. 2008 až do 1. 2. 2011, za něž je účtováno, vyúčtovaná částka, s uvedením výdajů za jízdné k návštěvě rodiny a za stravné, přičemž v uvedeném období vylákal proplacení náhrad v celkové výši 102 087 Kč,

ad II. v době od 15. 10. 2012 do 31. 12. 2015, kdy byl ustanoven na služební místo (po vynětí ze zálohy pro služebně nezařazené) na Policejním prezidiu České republiky, Ředitelství služby pro zbraně a bezpečnostní materiál, se sídlem P., O., kdy ustanovením na nové služební místo nedošlo ke změně služebního působiště, předkládal ředitelům služby jako svým nadřízeným služebním funkcionářům „vyúčtování náhrad souvisejících se vznikem a změnami služebního poměru příslušníka Policie ČR“ podle § 149 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb. za údajné jízdní výdaje k návštěvě rodiny, kdy ve vyúčtováních deklaroval vědomě, s cílem podvodně získat finanční prostředky, nepravdivé údaje o svých rodinných poměrech a místu bydliště, když uvedl, že je v důsledku ustanovení na nové služební místo nucen žít odloučeně od své rodiny, ačkoli od srpna 2011 do dubna 2012 žil se svou tehdejší družkou Mgr. H. S. na adresách Č., P. h. s., a H. a od prosince 2012 bydlel ve svém rodinném domě na adrese H., S., nežil tedy odloučeně od člena rodiny, a takto jednal v době od 15. 10. 2012 do 31. 12. 2015 v jednotlivých případech 1) až 45) s uvedením dne a částky, přičemž v uvedeném období vylákal proplacení náhrad v celkové výši 72 288 Kč.

2. Za tyto přečiny byl obviněný R. S. podle § 209 odst. 3 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání třiceti šesti měsíců. Podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku mu byla uložena povinnost nahradit škodu, kterou trestným činem způsobil. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl uložen peněžitý trest ve výměře 170 denních sazeb, s vyšší denní sazby 1 000 Kč, celkem tedy ve výši 170 000 Kč, podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, byl stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců. Rovněž bylo podle § 228 odst. 1 tr. ř. rozhodnuto o náhradě škody.

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. 6 To 176/2017, odvolání obviněného R. S. podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému usnesení odvolacího soudu obviněný podal prostřednictvím obhájce z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání, v němž vady rozhodnutí spočívající v nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení spatřoval v aplikaci ustanovení, podle něhož mu měly být náhrady neoprávněně přiznávány.

5. Nedostatky v podvodném úmyslu obviněný spatřoval v nesprávném závěru soudů o tom, že by předmětných formulářích uváděl, že je nucen žít odloučeně od rodiny, a že formulář nevyplňoval nepravdivě. Takový závěr není ničím doložen. V době vypsání žádosti v říjnu 2008 s nikým nežil, družku neměl, a proto byla členkou jeho rodiny pouze matka, což potvrdil i Z. H. Obviněný považoval za nepodložený závěr, že by byla matka jeho rodinou do doby, než se odstěhoval a oženil, a že od té doby jeho rodinou byly jen jeho partnerky, které soud považoval za družky. Takový názor bylo nutné vykládat ve smyslu § 149 odst. 2 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., podle něhož příslušníkovi, který

žije odloučeně od člena rodiny v místě služebního působiště z důvodu převedení na jiné služební místo do jiného místa služebního působiště podle § 25 odst. 4 nebo § 26 odst. 2 a 3 zákona č. 361/2003 Sb., lze přiznat náhrady cestovních výdajů. Odkázal na § 201 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., podle něhož je členem rodiny i matka příslušníka. Zákon nestanoví, že když si obviněný najde družku, matka přestává být členem jeho rodiny, jak mylně dovodily soudy. Rodinou nebyla pouze osoba, se kterou obviněný žil, tedy družka. V zákoně nemá oporu názor, že by rodinou byla pouze osoba, se kterou žije, a že by neměl právo dojíždět za jiným členem rodiny, kterým může být matka, otec nebo sourozenec, když zákon neupřednostňuje některého člena rodiny před jiným a nelze z něj dovodit, že by náhrady nespádaly na navštěvování i jiných členů rodiny, kteří jsou v § 201 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. vyjmenováni. Obviněný uvedl, že čerpal z cestovních náhrad jízdní výdaje za cesty k návštěvě člena rodiny, a to za matkou, kterou si vybral, jelikož jinou osobu neměl, a policejní funkcionář mu takový návrh schválil.

6. Na rozhodnutí služebního funkcionáře, na základě jehož rozhodnutí náhrady čerpal, je podle obviněného potřeba nahlížet jako na platné a zákonné, neboť nikdy nebylo zrušeno. Má povahu rozhodnutí veřejné moci a ani trestní soud nemůže vyvozovat trestněprávní důsledky z takového platného rozhodnutí. I když je v rozporu se zákonem o služebním poměru, je třeba respektovat presumpci správnosti veřejnoprávních aktů.

7. Služební funkcionáři z osobního spisu obviněného věděli, že je již skoro deset let rozvedený, přesto mu náhrady přiznávali. Pokud by služební funkcionář postupoval v souladu se zákonem, nikdy by nemohla být žádost obviněného schválena, protože nezměnil nikdy místo služebního působiště, neboť tím byla stále P. Obviněný si nebyl sám přesně ani vědom všech zákonných podmínek rozhodných pro přiznání náhrad. Policejní funkcionáři však v průběhu trestního řízení prokázali značnou míru neporozumění zákona o služebním poměru policistů a podmínky pro přiznání náhrad vlastně sami neznali.

8. Skutečnost, že nebyly splněny podmínky pro vyhovění žádosti obviněného a služební funkcionář jeho žádosti přesto vyhověl, nelze přičítat k tíži obviněného, a proto je to jen policejní funkcionář, kdo je zodpovědný za vzniklou škodu. Naopak obviněný v dobré víře podmínky pro přiznání náhrad splňoval, a to i s ohledem na to, že jeho kolegové náhrady za cestovné obvykle pobírali, když bydleli na ubytovně se svými ženami a jezdili za svými rodinami. Obviněný zdůraznil odpovědnost služebního funkcionáře, a nikoliv svou, protože kdyby funkcionář řádně nastudoval zákonné podmínky, zjistil by, že náhrada podle § 149 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb. přísluší pouze příslušníkovi převedenému na jiné služební místo do jiného služebního působiště. U obviněného však služebním působištěm byla stále P., a proto nárok na náhrady neměl.

9. Služební funkcionář neměl údajům v žádosti důvěřovat, ale měl postupovat podle zákona, který měl znát. Pak by zjistil, že pokud obviněný nezměnil bydliště, neměl nárok na nic, ať by uvedl jakékoliv údaje o svém bydlišti, matce, družkách apod.

10. Obviněný ve smyslu § 6 zákona č. 361/2003 Sb. vymezil zákonnou úpravu místa služebního působiště i dalších institutů upravených v § 149 odst. 1 až 5 zákona č. 361/2003 Sb. a § 201 odst. 1 až 3 zákona č. 361/2003 Sb. a shrnul, že rozhodnutí obou soudů jsou postavena na závěru, že obviněný vylákal peněžité plnění z náhrad cestovních výdajů tím, že uvedl nepravdivé údaje do žádosti, jež se měly týkat místa bydliště, a tato okolnost je podle něj zcela nepodstatná, kdežto významné je to, že nesplňoval podmínky pro přiznání náhrad cestovních výdajů. Obviněný též poukázal na právní úpravy plynoucí z ustanovení § 136 odst. 2, § 170, § 171 a § 178, jako i § 193 zákona č. 361/2003 Sb. a soudům vytkl, že v rozhodnutí tato ustanovení opomenuly, byť neměly trestněprávní charakter, přestože jejich nesprávná aplikace je rozhodující pro posouzení viny.

11. Vzhledem k tomu, že soudy nebraly v úvahu, že k poskytování těchto cestovních náhrad nedošlo v

podmínkách pracovního poměru, ale ve služebním poměru příslušníka, kde se o právech a povinnostech rozhoduje ve formálním řízení, a že služební funkcionář měl vědět, že jakékoliv náhrady nepřicházejí do úvahy, soudy dostatečně nezvážily a neposoudily okolnosti, za nichž byl čin spáchán z hlediska zásady ultima ratio. Příslušník policie nemohl uvést nikoho v omyl, protože chybné rozhodnutí služebního funkcionáře je stále platné, když nebylo zrušeno, čímž obviněný pobíral náhrady oprávněně, neboť tak činil na základě rozhodnutí služebního funkcionáře, jenž chyboval, a měl by tak hradit náhradu škody on, nikoliv obviněný.

12. V závěru dovolání obviněný z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. 6 To 176/2017, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7, sp. zn. 39 T 98/2016, a obviněného zprostil obžaloby.

13. K dovolání se písemně vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství tak, že obviněný opakuje ve svém dovolání obhajobu, kterou uplatňoval po celou dobu svého trestního stíhání i ve svém odvolání. S touto obhajobou se obsáhle vypořádaly oba soudy v odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí. V souladu s nimi zmínil, že smyslem náhrad podle § 149 zákona č. 361/2003 Sb. je uhradit takovému příslušníkovi cestovní výdaje, když „dojíždí za prací“, tedy bydlí a žije bez rodiny nebo s ní mimo místo svého nového služebního působiště. Jde o obligatorní náhrady podle § 149 odst. 1 citovaného zákona. Rovněž tomu je u příslušníka, který „dojíždí za rodinou“, tedy nadále bydlí se svou rodinou mimo místo svého nového služebního působiště. Jedná se o fakultativní náhrady podle § 149 odst. 2 citovaného zákona určené ke styku s opuštěnou rodinou. Nárok zaniká okamžikem přestěhování. Takovým přestěhováním se nutně musí rozumět zejména i „přemístění ostatních členů rodiny“ (viz rozhodnutí č. 8/20017 Sb. rozh. tr.). Dokud nemá příslušník v novém místě působení zajištěno bydlení umožňující mu zde trvale žít, je na služební cestě. Jakmile zde má zajištěno dočasné ubytování (ubytovnu), mohou, ale nemusí mu být hrazeny náklady cest za rodinou. A jakmile zde již trvale bydlí se svou rodinou, nemá již nárok na nic, neboť není důvod, aby za prací nebo za rodinou dojížděl.

14. S ohledem na to, že trestná činnost obviněného spočívá v tom, že svému nadřízenému nepravdivě sdělil, že se svou rodinou (matkou) bydlí v H., tedy mimo místo služebního působiště, ač tomu tak nebylo, státní zástupce souhlasil s odvolacím soudem, že nepovažoval za klíčové, podle jakého ustanovení byly náhrady vyplaceny. K pojmu člena rodiny státní zástupce odkázal na správný výklad ustanovení § 201 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., podle něhož členem rodiny je pouze taková zde uvedená osoba, která žije s příslušníkem v domácnosti, což má význam i pro aplikaci ustanovení § 149 citovaného zákona. Dovolatel si nemohl jako člena rodiny „vybrat matku“, neboť ta postavení ve smyslu citovaných ustanovení ztratila již v roce 1996, kdy dovolatel založil vlastní domácnost. V budoucnosti soužití s matkou neobnovil, když ani sám netvrdil, že by společně s ní hospodařil.

15. K výhradám o odpovědnosti služebních funkcionářů, kteří obviněnému náhrady přiznali, státní zástupce poukázal na to, že tito měli omezené možnosti ohledně podrobného prozkoumání osobního života dovolatele, byli odkázáni na jím uvedené údaje. Jednali v omylu v případě absence změny služebního působiště, byť taková skutečnost nebyla výslovně obviněným způsobena, avšak postačí, že omyl byl jen jedním z důvodů takové majetkové dispozice, a nemusí být tedy důvodem jen jediným.

16. K požadavku obviněného na využití zásady ultima ratio státní zástupce uvedl s odkazem na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr., že neuplatnění trestní odpovědnosti podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku může přicházet v úvahu pouze v případech zcela výjimečných. Okolnosti konkrétního případu by musely být zcela mimořádné a zákonodárcem při formulování konkrétní skutkové podstaty trestného činu v podstatě nepředpokladatelné, o což se v přezkoumávané věci nejedná.

17. Státní zástupce shledal použitou právní kvalifikaci správnou, neboť služební zákon vyložily oba

soudy správně a bez vad je i právní posouzení skutku, a to i se zřetelem na subjektivní stránku, s níž se odvolací soud správně vypořádal. Protože shledal námitky obviněného dílem zjevně neopodstatněné a dílem neodpovídající důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (pokud obviněný brojil proti skutkovým okolnostem a jen opakoval námitky, s nimiž se soudy obou stupňů již dostatečně a správně vypořádaly), navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněné.

III.

Přípustnost dovolání

18. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

19. Podle obsahu dovolání obviněného je zřejmé, že v něm vytykal nesprávnou aplikaci ustanovení § 149 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. Ve vztahu k dalším ustanovením tohoto právního předpisu poukazoval na to, že matka je členkou jeho rodiny, avšak zásadní zavinění spatřoval u policejních funkcionářů, kteří mu náhrady na podkladě žádosti přiznávali. Těmito výhradami brojil proti naplnění znaků přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku, a to ve vztahu k objektivní i subjektivní stránce. Dále se dožadoval i beztrestnosti použitím zásady ultima ratio. Tyto námitky dopadají na jím označený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle něhož je možné dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Lze jím vytykat výlučně vady právní, které vyplývají buď z nesprávného právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotněprávního posouzení, tedy že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2003, sp. zn. [6 Tdo 397/2003](#)).

20. Z obsahu podaného dovolání plyne, že obviněný namítal v souladu s uvedeným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení skutku i jiné nesprávné hmotněprávní posouzení, neboť obsahem výhrad poukazoval na právní skutečnosti a odůvodnil je konkrétními vadami, které spatřoval v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. [II. ÚS 279/03](#)). Své argumenty založil na skutkovém stavu zjištěném soudem prvního stupně (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. [III. ÚS 282/03](#), ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 449/03](#), náleží Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), aj.), který především soud prvního stupně řádně provedeným dokazováním zjistil tak, že o něm nevznikají žádné podstatné pochybnosti.

IV.

Důvodnost dovolání

21. Obviněný namítal, že soudy při posouzení skutku v bodě I. nesprávně užily ustanovení § 149 odst. 1 písm. a) zákona č. 361/2003 Sb., ve skutku pod bodem II. § 149 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., neboť v obou případech se v odůvodnění zabývají výhradně otázkou, zda žil ve společné domácnosti s členy své rodiny, což spadá pod ustanovení § 149 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. V té souvislosti nesouhlasil s tím, že soudy matku nepovažovaly za členku jeho rodiny, a odkazoval na § 201 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. Dále uváděl, že trestní odpovědnost za projednávané skutky neměl nést on, ale měli ji nést policejní služební funkcionáři, kteří o přiznání náhrad rozhodovali, neboť nedostáli svým povinnostem a nezkontrolovali údaje, které obviněný v žádostech ve skutcích ad I. i II. uvedl.

22. Předně je třeba uvést, že shora popsané námitky, byť hmotněprávní povahy, obviněný v průběhu

řízení, a zejména v podaném odvolání, již uplatňoval a soudy se s nimi řádným způsobem vypořádaly. K námitkám proti skutku v bodě I. soud prvního stupně ve svém rozsudku vysvětlil, že podmínky uvedené v § 149 odst. 1, ani odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. nebyly naplněny, neboť obviněný nežil odloučeně od své matky z důvodu ustanovení na nové služební místo, ale proto, že se již v roce 1996 odstěhoval, oženil a následně žil s družkou. Soud dále uvedl, že na základě žádosti obviněného ze dne 20. 3. 1998 byl rozhodnutím ředitele Policie České republiky, Správy jihočeského kraje, odvolán ke dni 31. 5. 1998 z funkce policejního inspektora obvodního oddělení H. a současně byl přeložen dne 1. 6. 1998 do funkce policejního inspektora Místního oddělení K., Obvodní ředitelství P. Od tohoto okamžiku i při změně služebního místa nadále zůstala P. služebním působištěm obviněného až do roku 2015. S rodinou, kterou představovaly manželka a děti, žil v té době na adrese K. Po rozpadu manželství se služební působiště ke dni podání žádosti dne 15. 10. 2012 nezměnilo a členkou jeho rodiny se po rozpadu manželství stala jeho družka. Soud zvažoval také, že obviněný ke dni 15. 10. 2008, kdy podal žádost o přiznání náhrad souvisejících se vznikem nebo změnami služebního poměru, znal veškeré okolnosti, z nichž mohl dovodit, k jakému dni a z jakého důvodu jeho nárok zanikl, když znal veškeré skutečnosti, aby mohl učinit závěr o tom, že nově mu nárok ani na cestovní výdaje, ani na stravné nevznikl. Jak soud prvního stupně uvedl, obviněný dosáhl vysokoškolského vzdělání v oboru práva, bylo mu známo, že žil s M. H., rovněž věděl o svém soužití s další družkou K. Š., již společně s jejím nezletilým synem uvedl v žádosti o uzavření smlouvy o ubytování, v níž doslova napsal, že „od 1. 1. 2009 sdílí společně s ním ubytovnu také jeho družka se svým synem“, načež obviněný žádal, aby při vyhotovení smlouvy o ubytování byly tyto osoby do smlouvy „zaneseny“. Družku K. Š. ve smlouvě o ubytování ze dne 26. 3. 2009 potvrdil svým podpisem. Obviněný tedy podle nalézacího soudu jednak věděl, že mu nárok na náhrady zanikl 5. 12. 2001, a věděl o tom, že od 1. 1. 2009 až 24. 10. 2009 žil s jinou družkou, která tvořila jeho rodinu. Nežil tedy odloučeně od člena rodiny. Přesto obviněný v žádosti o přiznání náhrad souvisejících se vznikem a změnami služebního poměru deklaroval a za pravdivý prohlásil údaj o tom, že rodinu tvoří matka bytem v H., a následně účtoval cestovní výdaje a stravné v souvislosti s cestami za matkou. Soud tak dospěl k závěru, že obviněný v žádosti o přiznání náhrad uvedl nepravdivý údaj představovaný deklarací toho, že v důsledku změny služebního místa - ustanovení na nové služební místo v Inspekcí je nucen žít odloučeně od své matky, ačkoli věděl, že se svou matkou přestal žít před přibližně 12 lety z důvodu uzavření manželství a následného (po rozpadu manželství) soužití s družkou M. H. I kdyby po rozpadu vztahu s družkou M. H. (po dni 24. 10. 2003) obviněný soužití s matkou obnovil, nemohlo to podle soudu vést ke vzniku nároku na náhrady ve smyslu § 149 odst. 1 ani odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., neboť po datu 24. 10. 2003 nedošlo u obviněného ke změně služebního působiště. Škoda, kterou obviněný tímto způsobem učinil, představuje částku 102 087 Kč, o niž se obohatil.

23. Ke skutku pod bodem II. soud prvního stupně uvedl, že výpovědí svědkyně H. S. a výpisem z katastru nemovitostí bylo prokázáno, že od léta 2011 žil obviněný společně s H. S. v její chatě, poté v bytě v H. a následně v domě, který postavil a jehož byl vlastníkem. Svědkyně H. S. jejich vztah charakterizovala jako vztah druha a družky, žili ve společné domácnosti, jezdili na společné dovolené, dávali si dárky, žili spolu intimně, nakonec se rozhodli investovat peníze do výstavby rodinného domu v H., do kterého vložila peníze získané prodejem své nemovitosti. H. S. měla podle soudu za to, že vztah s obviněným je trvalý, v nově postaveném domě začali oba partneři žít v prosinci 2012 s představou, že tomu bude i v budoucnu.

24. V případě obou skutků soud konstatoval, že obviněný vědomě deklaroval v žádostech o přiznání náhrad jako pravdivý údaj, o němž věděl, že pravdivý není. K odpovědnosti služebních funkcionářů soud uvedl, že obviněného viny nezbavuje, pokud jeho nadřízení měli důvěru v údaje jím deklarované a nepojali podezření o jejich nepravdivosti.

25. Odvolací soud se se závěry nalézacího soudu ztotožnil a k námitkám obviněného uvedl mimo jiné i to, že z obsahu podaných vyúčtování vyplývá, že požadoval vyplacení náhrad z důvodu § 26 odst. 1

zákona č. 361/2003 Sb., tedy žádal o náhrady podle § 149 odst. 1 citovaného zákona. Ve smyslu rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 12. 2011, sp. zn. 7 Ad 1/2012, odvolací soud konstatoval, že nárok na náhrady výdajů podle § 149 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb. vzniká ze zákona, a není tedy třeba již další rozhodnutí služebního funkcionáře o přiznání tohoto nároku, oproti nároku vyplývajícímu z § 149 odst. 2 tohoto zákona, jenž vyžaduje rozhodnutí služebního funkcionáře. V daném případě bezpečnostní sbor jednal z iniciativy obviněného, který mu dokladoval, že mu tento nárok ze zákona vzniknul, a dlouhodobě utvrzoval své nadřizené, že u něj nedošlo k žádné změně rodinných poměrů. Obviněný byl vázán i § 153 odst. 5 zákona č. 361/2003 Sb., podle něhož je příslušník povinen bez zbytečného odkladu oznámit služebnímu funkcionáři změnu skutečnosti, která je rozhodná pro poskytnutí náhrady cestovních výdajů. Pokud nepravdivě po dobu několika let uváděl jako důvod vyplácení náhrad návštěvy své matky, činil tak podle odvolacího soudu v rozporu se skutečným stavem věci a nepravdivé skutečnosti uváděl zcela vědomě.

26. Z těchto soudy obou stupňů podrobně rozvedených úvah Nejvyšší soud shledal, že věnovaly obdobným námitkám obviněného potřebnou pozornost a zdůraznily všechny podstatné okolnosti, které svědčí o tom, že obviněný při vyplňování žádosti o přiznání náhrad uváděl své poměry v rozporu se skutečným stavem věci, a je proto správný jejich závěr o tom, že obviněný spáchal přečin podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jehož se dopustí ten, kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí takovým jednáním větší škodu, za niž se podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku považuje škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč.

27. Nejvyšší soud, jenž považuje závěry soudů nižších stupňů za odpovídající všem zjištěným skutečnostem a nezjistil v nich žádné podstatné nedostatky, jen pro úplnost a na jejich upřesnění uvádí, že uvedení v omyl je podle právní teorie jednání, kterým pachatel předstírá okolnosti, jež nejsou v souladu se skutečným stavem věci, a za omyl se považuje rozpor mezi představou u podváděné osoby a skutečností. Uvést v omyl lze lstí, ale může jít i jen o pouhou nepravdivou informaci. Mezi omylem u podváděné osoby a majetkovou dispozicí, kterou provede oklamáný a na jejím základě vzniklou škodou u poškozeného a obohacením pachatele, popř. jiné osoby, musí být příčinná souvislost. Podstatné skutečnosti zamlčí ten pachatel, který neuvede při svém podvodném jednání jakékoli skutečnosti, které jsou rozhodující nebo zásadní, tj. podstatné, pro rozhodnutí poškozeného, popř. jiné podváděné osoby, tedy takové skutečnosti, které by vedly, pokud by byly druhé straně známy, k tomu, že by k majetkové dispozici ze strany poškozeného, popř. jiné podváděné osoby, nedošlo, anebo by sice došlo, ale za podstatně méně výhodnějších podmínek pro tu stranu, která tyto skutečnosti zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zamlčeny (k tomu výkladu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. [11 Tdo 229/2004](#), uveřejněné pod č. 24/2006 Sb. rozh. tr., stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2011, sp. zn. [Tpjn 305/2010](#), uveřejněné pod č. 51/2011 Sb. rozh. tr., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2007, sp. zn. [5 Tdo 1141/2007](#), uveřejněné pod č. 45/2008 Sb. rozh. tr.).

28. Jestliže obviněný tvrdil, že za uvedené trestné jednání nemůže nést odpovědnost, protože mu služební funkcionáři neměli důvěřovat, ale přečíst si zákon, po jehož přečtení by zjistili, že pokud nezměnil služební působišť, neměl na náhrady nárok, je vhodné zmínit, že možnost podvedené osoby, aby si sama zjistila skutečný stav věci, bez dalšího nevyklučuje, aby její jednání bylo ovlivněno jednáním pachatele trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, který podvedeného uvede v omyl, využije jeho omylu nebo mu zamlčí podstatné skutečnosti. O podvodné jednání jde tudíž i v případě, jestliže podvedený je schopen zjistit nebo ověřit si skutečný stav rozhodných okolností, avšak je ovlivněn působením pachatele ve formě podání nepravdivých informací nebo zamlčení podstatných informací, takže si je v důsledku pachatelova jednání neověří buď vůbec, nebo tak neučiní včas (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2003, sp. zn. [5 Tdo 1256/2003](#)).

29. Vzhledem k tomu, že podvodné jednání obviněného spočívalo v tom, že do vyúčtování cestovních náhrad vědomě vpisoval jiné údaje o osobních poměrech, než které byly v souladu s realitou, činil tak na podkladě ustanovení o náhradě cestovních výdajů při vzniku nebo změně služebního poměru. Podle § 149 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb. příslušník, který je a) převeden na jiné služební místo z důvodů uvedených v § 25 odst. 1 až 3 a § 26 odst. 1, 4 a 5, b) ustanoven na služební místo po vynětí ze zálohy do jiného místa služebního působiště, má nárok na náhrady cestovních výdajů za podmínek a ve výši jako při služební cestě. Náhrady cestovních výdajů mimo jiné i podle písmena a), b) se příslušníkovi poskytují do doby jeho přestěhování do jiného místa služebního působiště; stravné se poskytuje nejdéle po dobu šesti let.

30. Přestěhování ve smyslu § 149 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb. je nutné vyložit jako reálnou změnu bydliště příslušníka bezpečnostního sboru. Jde o projev vůle příslušníka na určitém místě trvale žít, na což lze usuzovat z jeho konkrétního jednání, jímž takovou vůli realizuje. Půjde např. o přestěhování všech jeho věcí nebo alespoň jejich podstatné části, přemístění ostatních členů rodiny, přeregistrace praktického lékaře apod. Získání bytu v místě služebního působiště nelze samo o sobě pokládat za „přestěhování“ ve smyslu § 149 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb. (viz unesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. [3 Tdo 1489/2015](#), uveřejněné pod č. 8/2017 Sb. rozh. tr.).

31. Podle § 149 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. příslušníkovi, který žije odloučeně od člena rodiny v místě služebního působiště z důvodu a) přijetí do služebního poměru nebo b) převedení na jiné služební místo do jiného místa služebního působiště podle § 25 odst. 4 nebo § 26 odst. 2 a 3 tohoto zákona, lze přiznat náhrady cestovních výdajů za podmínek a do výše stanovené pro služební cestu. Náhrady cestovních výdajů lze příslušníkovi poskytovat až do doby jeho přestěhování do místa služebního působiště s výjimkou stravného, které lze poskytovat nejdéle po dobu tří let.

32. Místo služebního působiště na území České republiky je podle § 6 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. určeno územím obce, v níž příslušník vykonává službu. Za místo služebního působiště příslušníka provádějícího kontrolu cestovních dokladů nebo celní kontrolu zboží a osob, které překračují státní hranice, se považuje území obce v České republice, i když místem výkonu služby je oblast území sousedního státu vymezená mezinárodní smlouvou.

33. Ze znění těchto ustanovení je zřejmé, že soudy posuzovaly své úvahy na podkladě právní úpravy, kterou se řídí přiznávání náhrad cestovních výdajů u příslušníků policie. K tomu, že obviněný se v rámci své obhajoby, s níž se již oba soudy rovněž dostatečně vypořádaly, tvrdil, že u matky měl v H. stále své bydliště, je vhodné poukázat na ustanovení § 201 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., podle něhož se za člena rodiny považuje manžel nebo manželka příslušníka, jeho děti, osvojení, děti svěřené do pěstounské péče nebo do výchovy na základě rozhodnutí příslušného orgánu, rodiče, osvojitelé nebo další osoby, které žijí s příslušníkem v domácnosti (okolnost společného soužití člena rodiny s příslušníkem v domácnosti obviněný v dovolání opomněl uvést a svou argumentaci od této části naprosto oprostil a ignoroval ji).

34. K „domácnosti“, kterou obviněný vztahoval ke své matce bydlicí odděleně od něj, lze uvést, že podle § 201 odst. 3 zákona č. 361/2003 Sb. domácnost tvoří fyzické osoby, které žijí trvale spolu s příslušníkem a společně uhrazují náklady na své potřeby. Stejnou definici „domácnosti“ obsahuje i § 115 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, který za společnou domácnost považuje soužití dvou nebo více fyzických osob, které spolu žijí trvale a které společně uhrazují náklady na své potřeby (srov. rozhodnutí Krajského soudu v Plzni uveřejněné pod č. 12/1968 Sb. rozh. obč.). Jde o spotřební společenství trvalé povahy, a proto společnou domácnost představuje jen skutečné a trvalé soužití, v němž její členové přispívají k úhradě a obstarávání společných potřeb (nepostačuje například jen příležitostná výpomoc v domácnosti, společné trávení dovolených apod.) a v němž společně a bez rozlišování hospodaří se svými příjmy. Spolužijící fyzická osoba musí žít ve společné domácnosti tak, jako by byla členem rodiny; vyžaduje se, aby pečovala o společnou

domácnost (obstaráváním domácích prací, udržováním pořádku v bytě, obstaráváním prádla a údržby šatů, přípravou jídla apod.) nebo poskytovala prostředky na úhradu potřeb společné domácnosti anebo aby byla odkázána výživou na člena rodiny. O společnou domácnost dvou nebo více fyzických osob jde jen tehdy, jestliže spolu skutečně a trvale žijí na jednom nebo více místech a jestliže opravdu společně uhrazují náklady na své potřeby (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2012, sp. zn. [21 Cdo 2301/2012](#)). Občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014, tj. zákon č. 89/2012 Sb., legální definici domácnosti neobsahuje, na pojetí domácnosti podle § 115 zákona č. 40/1964 Sb. však obsahově navazuje [viz FRINTA, O. § 22 (Osoba blízká). In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 1736].

35. K námitkám obviněného, že jeho společnou domácnost tvořila matka, je třeba kromě uvedeného zdůraznit, že z obsahu spisu se podává, že v období od 31. 10. 1996 do 15. 5. 2000 měl hlášen trvalý pobyt na adrese K., v období od 15. 5. 2000 do 17. 9. 2001 na adrese H., N. Z., v době od 17. 9. 2001 do 3. 12. 2001 na adrese P. – L., K., od 3. 12. 2001 do 17. 6. 2002 na adrese P., N. P. Od 17. 6. 2002 až dosud má uvedeno trvalé bydliště na adrese H., N. Z. Rozvedený byl od 26. 4. 2000.

36. I přesto, že se jeho trvalé bydliště s bydlištěm jeho matky slučuje, není pro přiznání náhrad rozhodné, neboť jde jen o administrativní a formální údaj, který nemá vztah k podstatě a významu společné domácnosti, jak byl tento pojem výše uveden. Významné pro přiznání cestovních náhrad, jak je podrobně shora rozvedeno, bylo to, kde obviněný skutečně bydlel, tzn. s kým žil ve společné domácnosti, což bylo shora rovněž vysvětleno.

37. Obviněný byl do služebního poměru příslušníka Policie České republiky přijat na vlastní žádost dne 1. 3. 1992 jako posluchač Střední policejní školy Ministerstva vnitra České republiky v P., dne 1. 3. 1993 byl zařazen do funkce staršího inspektora Obvodního oddělení Policie v H., ze kterého byl následně přeložen na základě vlastní žádosti do místa působnosti P. k 1. 6. 1998. Od této doby pak již nedošlo ke změně jeho služebního působiště, neboť služebně působil pouze na území hlavního města P.

38. Na základě těchto skutečností Nejvyšší soud v souladu se soudy nižších stupňů dospěl k závěru, že obviněný v obdobích, jak jsou ve výroku rozsudku soudu prvního stupně v bodech I. a II. rozvedena, nesplňoval podmínky pro náhrady podle § 149 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., protože se svou matkou netvořil společnou domácnost. Nevznikl mu takový nárok proto, že od 1. 6. 1998 nezměnil služební působiště a od roku 1996 nesdílel společnou domácnost se svou matkou, kterou tak nelze považovat za členku jeho rodiny ve smyslu § 201 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. Jestliže obviněný v žádostech o přiznání náhrad souvisejících se vznikem a změnami služebního poměru příslušníka Policie České republiky uvedl, že jeho rodinu tvoří matka, uváděl nepravdivé skutečnosti proto, aby tyto náhrady neoprávněně vylákal od svého zaměstnavatele, tj. konkrétní policejní funkcionáře uváděl v omyl.

39. K námitce o nepřesném uvedení citovaných právních norem ve výroku o vině lze jen ve stručnosti uvést, že skutková podstata trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku není svou povahou odkazovací, ani blanketní, proto trestnost činu přímo nepodmiňuje porušením konkrétního zákona. Pokud je v popisu skutku pachatele uveden odkaz na právní předpis, jde jen o podrobnější vymezení skutkových okolností, za nichž došlo k podvodnému jednání. Je-li v této věci ve skutkových zjištěních uveden odkaz na zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, pak tato okolnost je jen skutkovým podkladem pro vyjádření podvodného jednání obviněného a vymezením skutkových okolností, za nichž k vylákání výhod došlo. Proto také označení porušení právního předpisu nemusí být precizní a ani jeho nepřesné vyjádření není rozhodující, neboť u podvodného jednání má údaj o právních předpisech význam jen pro vystižení povahy podvodného chování a povahy omylu, do nějž pachatel jiného uvedl, nebo využil něčího omylu anebo pro vyjádření povahy zamlčení podstatných skutečností.

40. K tvrzení obviněného, že nebyl osobou odpovědnou za to, že mu byly přiznány a vyplaceny cestovní náhrady, protože šlo o zavinění ze strany služebních funkcionářů, kteří mu neměli důvěřovat, ale měli zjistit, že nemá nárok na jím požadované výhody, je třeba zmínit, že jde jen o snahu obviněného vyhnout se vlastní odpovědnosti, která mu vyplývala z toho, že dokladoval nepravdivé skutečnosti, a podvodně tak vylákal ze strany svého zaměstnavatele plnění, které mu ve skutečnosti nenáleželo. Dovolávat se odpovědnosti služebního funkcionáře za daných okolností nemá ani oporu v zákoně. I když podle § 136 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb. „služební funkcionář určuje písemně podmínky pro přiznání cestovních náhrad, zejména dobu a místo nástupu cesty a ukončení cesty, místo plnění služebních úkolů, způsob dopravy a způsob ubytování; přitom přihlíží k oprávněným zájmům příslušníka“, tato povinnost služebního funkcionáře není podmínkou vzniku ani uplatnění nároku na náhrady. Jedná se pouze o nástroj, kterým může služební funkcionář příslušníka omezit.

41. Jestliže služební funkcionář obviněnému náhrady přiznal, resp. mu byly na základě jeho rozhodnutí podle obsahu žádosti podané obviněným vyplaceny, činil tak na základě nepravdivých údajů, které obviněný v žádostech o náhradu nákladů vědomě uvedl. Je třeba přisvědčit závěru odvolacího soudu, že služební funkcionáři jednali z iniciativy obviněného, který dlouhodobě utvrzoval své nadřízené v přesvědčení, že jednal čestně a uváděl pravdivé informace o svých osobních poměrech, a po dobu několika let je neměnil.

42. Pro posouzení projednávané věci je tak rozhodující, že obviněný pro doložení svého nároku uplatňoval údaje, které se neshodovaly se skutečným stavem událostí, a sám tak uvedl orgány rozhodující o přiznání náhrad v omyl. V postupu policejních funkcionářů nebylo možné spatřovat takové okolnosti, z nichž by bylo možné dovodit, že porušili své povinnosti, aby odpovídali za škodu, kterou svým jednáním způsobil obviněný, neboť sami aktivně nejednali a reagovali pouze na podněty ze strany obviněného. Trestní odpovědnost, kterou za tento svůj kriminální čin obviněný nese, nemůže uvedená výhrada ani oslabit, neboť v daném případě je nutné vycházet zejména z okolností, za nichž byl uvedený přečin spáchán. Vzhledem ke konkrétním okolnostem projednávané věci nejde o případ, který Nejvyšší soud vyjádřil např. ve svém usnesení ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. [7 Tdo 486/2010](#), kde šlo o jinou situaci, týkající se zamlčené existence zástavního práva váznoucího na převáděné nemovitosti, což je informace, kterou si může v zásadě každý subjekt relativně jednoduchým postupem sám zjistit a ověřit z veřejného rejstříku, jímž je pro tento případ katastr nemovitostí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. [8 Tdo 804/2017](#)). Okolnosti v této srovnávané věci nelze považovat za obdobné těm okolnostem, které plynuly obviněnému ze zákona č. 361/2003 Sb. ve věci nyní projednávané.

43. Nejvyšší soud se dále vypořádal s námitkami obviněného, že soudy řádně nevysvětlily závěr o jeho úmyslném zavinění. Shledal, že pro závěr o úmyslném zavinění je ve skutkovém zjištění dostatečná opora. Soudy zjistily, že záměrně uvedl nepravdivé údaje jak v žádosti o přiznání náhrad, tak v samotných vyúčtováních náhrad, aby mu náhrady byly vyplaceny. Tímto způsobem zcela vědomě s cílem podvodně získat vyplacení uvedených náhrad uváděl nepravdivé informace, čímž svého zaměstnavatele uváděl v omyl, aby sám sebe obohatil a jemu způsobil škodu.

44. Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší soud ke všem právním námitkám obviněného směřujícím proti objektivní a subjektivní stránce přečinu podvodu podle § 209 odst. 1, 3 tr. zákoníku uzavřel, že nejsou důvodné, protože soudy ve všech souvislostech dostatečně zjistily a dovodily, že obviněný po všech stránkách znaky tohoto trestného činu naplnil.

45. Obviněnému nebylo možné přisvědčit, ani když v dovolání vytýkal, že soudy nerespektovaly zásady plynoucí z principu subsidiarity trestní represe a ultima ratio vyplývající z ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

46. Nejvyšší soud odkázal na správné závěry soudů a v této souvislosti připomněl, že vzhledem k povaze jednání obviněného a době, po níž obviněný nepravdivě svého zaměstnavatele informoval, aby finanční prostředky vylákal, soud prvního stupně přesvědčivě uvážil, že by nepostačovalo uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu a že bylo nutné použít trestní represí, protože právní úprava odpovědnosti v oblasti práva občanského by pro závažnost porušení chráněných vztahů v tomto případě nepostačovala. Navíc je třeba zdůraznit, že činy obviněného naplňují znaky konkrétní skutkové podstaty kvalifikovaného trestného činu, a je tak namístě uplatňovat trestní odpovědnost, která by v posuzovaném případě nebyla lépe a účinněji zajišťována odpovědností podle jiného právního předpisu (srov. odůvodnění stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. [Tpjn 301/2012](#), uveřejněného pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. [8 Tdo 1601/2016](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. [8 Tdo 1787/2016](#)).

47. Nejvyšší soud shledal, že soudy obou stupňů nepochybily, jestliže dospěly k závěru, že posuzovaný případ je natolik škodlivý pro společnost, že je zapotřebí na obviněného působit normami a nástroji trestního práva (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. [3 Tdo 622/2017](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. [8 Tdo 341/2017](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. [5 Tdo 581/2017](#)). Dovolání posouzené jako celek bylo nedůvodné, protože napadená rozhodnutí netrpí vytýkanými vadami. Jelikož tento závěr mohl Nejvyšší soud učinit toliko na podkladě napadeného rozhodnutí a obsahu spisu, dovolání jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.